

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

АНДРАГОГІКА

Електроні методичні рекомендації
до семінарських занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

ОДЕСА
2023

УДК 37.013.83(072)

A654

Укладачі:

Н. В. Нагорна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи;

В. В. Павлова, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи;

Рецензенти:

Л. Б. Прокоф'єва, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

О. В. Хромченко, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова;

Рекомендовано до друку Вченою радою

факультету психології та соціальної роботи ОНУ імені І. І. Мечникова.

Протокол № 7 від 14 червня 2023 р.

A654

Андрагогіка [Електронний ресурс] : електрон. метод. рекомендації до семінарських занять для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 011 "Освітні, педагогічні науки" / уклад.: Н. В. Нагорна, В. В. Павлова. – Одеса, 2023. – 33 с. – 0,4 МБ.

Методичні рекомендації містять методичні матеріали до семінарських занять, рекомендацій до виконання практичних завдань та самостійної роботи, перелік питань до поточного контролю, теми для реферативних досліджень та рекомендована література.

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

УДК 37.013.83(072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	7
МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	8
ПРАВИЛА «ГРИ».....	19
ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.....	21
ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	24
ТЕЗАУРУС.....	26
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	31

ПЕРЕДМОВА

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Андрагогіка» розроблені на кафедрі соціальної роботи факультету психології та соціальної роботи Одеського національного університету імені І. І. Мечникова на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти відповідно до навчального плану для спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки». Згідно з навчальним планом «Андрагогіка» є дисципліною вільного вибору і її вивчення здійснюється на 1-му курсі навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Актуальність навчальної дисципліни «Андрагогіка». Виклики економічного, політичного, соціокультурного, етичного характеру потребують від людства безперервного звернення до освіти, яка у XXI ст. стала визначальним фактором суспільного прогресу.

Головною тенденцією останніх десятиліть є роль освіти, що зростає, у світі та в Україні зокрема. Освіта і наука стають глобальним фактором суспільного розвитку, входять до основних національних і світових пріоритетів. Протягом останніх десятиліть постійно збільшується зацікавленість до навчання та освіти дорослих людина в усі періоди життя здатна набувати нові знання і розширювати світогляд, а у процесі трудової діяльності за певних умов спроможна й має оволодівати новими і суміжними професіями. Розвиток особистості дорослої людини відбувається на тлі зростання її самостійності, свободи і відповідальності, розвитку індивідуальності (неповторності), творчого ставлення до дійсності й свого життєвого шляху, а також посилення соціально-духовної інтегрованості людини, соціальної відповідальності, збагачення форм її життєдіяльності.

Одним із актуальних напрямів сучасних наукових досліджень стало вивчення проблем безперервної освіти та освіти дорослих. Безперервна освіта має важливе значення, тому що: по-перше, інформація, знання, а також мотивація щодо їх постійного оновлення та навички, необхідні для цього,

стають вирішальним чинником розвитку суспільства; по-друге, вимоги конкурентоспроможності та ефективного працевлаштування зрозумілі громадянам і є значним мотивом для їх освіти.

Метою навчальної дисципліни «Андрагогіка» є забезпечення загально теоретичної й практичної підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з питань теорії та методики освіти дорослих у контексті безперервного становлення особистості.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- опанувати концептуальними знаннями в галузі навчання дорослих у системі безперервної освіти,
- обґрунтовано обирати і ефективно використовувати освітні технології, методи і практики навчання дорослих з метою розв’язання значущих проблем у сфері освітньої діяльності;
- формувати творче, професійно-педагогічне мислення і діяльність за рахунок виконаних індивідуальних теоретичних і практичних завдань, які дозволяють моделювати дії майбутніх педагогів-дослідників під час навчання в системі освіти дорослих, навчання дорослих в освітній системі;

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- предмет андрагогіки, основні категорії;
- принципи організації освітньої діяльності дорослих;
- методи організації сучасної андрагогічної практики;
- етапи розвитку теорії і практики навчання дорослих у міжнародному досвіді;
- розвиток теорії і практики освіти дорослих в Україні.

вміти:

- схарактеризувати вікові особливості здатності людини до навчання;
- визначити специфіку освіти в дорослому віці;

- спрогнозування розвитку освіти дорослих
- володіти принципами організації навчання дорослих в освітніх установах;
розробляти моделі довузівської і вузівської підготовки дорослих

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Сучасні тенденції управління та організації освіти дорослих

- Тема 1. Андрагогіка: предмет, система понять, основні принципи.
- Тема 2. Педагогічна діяльність викладача-андрагога.
- Тема 3. Доросла людина як суб'єкт навчання.
- Тема 4. Вікові особливості особистості в процесі навчання.
- Тема 5. Навчання дорослих в системі безперервної освіти.
- Тема 6. Андрагогічні засади професійного розвитку дорослих.

Змістовий модуль II. Організаційні форми навчання дорослих

- Тема 7. Корпоративне навчання в системі освіти дорослих.
- Тема 8. Навчання дорослих в системі бізнес-шкіл

Змістовий модуль III. Сучасні технології в процесі навчання дорослих

- Тема 9. Дистанційне навчання в системі навчання дорослих
- Тема 10. Сучасна практика навчання дорослих

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Місце і роль андрагогіки в системі педагогічних наук.

Мета: визначити предмет андрагогіки в системі педагогічних наук, розкрити основні категорії, виявити принципи та функції андрагогіки.

Основні поняття: андрагогіка, категорії андрагогіки, освіта дорослих, андрагогічні принципи.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття «Андрагогіка». Предмет та об'єкт андрагогіки
2. Основні категорії андрагогіки: освіта, освіта дорослих, безперервна, освіта, андрагог.
3. Мета і завдання навчання освіти дорослих.
4. Основні андрагогічні принципи
5. Функції андрагогіки

II. Практичний блок.

1. Визначити етапи становлення та розвитку андрагогіки. Представити у вигляді таблиці.
2. Схарактеризуйте місце і роль андрагогіки в українській системі національної освіти. Підготувати доповідь.

III. Завдання для самостійної роботи.

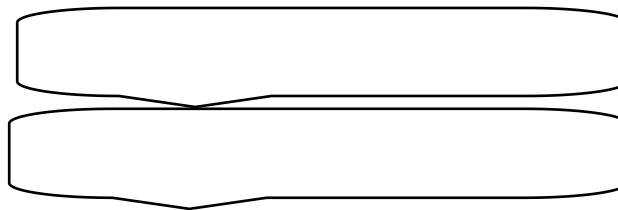
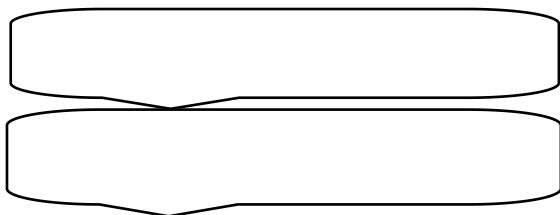
1. Визначити вихідні та основні положення андрагогіки.

Вихідні положення андрагогіки

Швидке застосування отриманих знань на практиці

Основні положення андрагогіки

Провідна роль в процесі навчання

Література:

1. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ПООД НАПН України, 2016. 265 с.

1. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.

Тема 2. Професійно-особистісні вимоги до андрагога

Мета: виявити особливості педагогічної діяльності викладача-андрагога, розкрити функціонально-посадові обов'язки фахівця-андрагога.

Основні поняття: викладач-андрагог, тьютер-андрагог, професійна компетентність.

План:

I. Обговорення теоретичних питань

1. Особливості педагогічної діяльності викладача-андрагога.
2. Функціонально-посадові обов'язки фахівця-андрагога.
3. Професійні ролі та позиції андрагога. Тьютор-андрагог. Показники ефективності позиції андрагога.
4. Модель діяльності викладача-андрагога.
5. Компетентність андрагога.

II. Практичний блок

1. Складіть професійний портрет андрагога: особистісні якості; професійно-важливі якості; знання та вміння.
2. Сформулюйте універсальні етичні принципи андрагогічної діяльності.

III. Завдання для самостійної роботи.

Розробити педагогічну та андрагогічну модель. Виявити порівняльну характеристику.

Література:

1. Аніщенко, О. В. Професійна підготовка андрагогів: обґрунтування доцільності в контексті професіоналізації освіти дорослих в Україні. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: педагогіка. № 2, 2017 р. С. 155-163.
2. Нагорна Н.В. Роль викладачів-андрагогів у навчанні дорослих. Чинники актуалізації проблеми освіти дорослих в Україні та світі в умовах розвитку інформаційного суспільства: Збірник матеріалів 74-ї науково-практичної конференції викладачів ОНУ імені І. І. Мечникова та здобувачів вищої освіти рівні магістр спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки/ під наук. ред. проф. О. С. Цокур. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2019. С. 24-27
3. Огієнко О. І. Сучасні тенденції у професійній підготовці фахівців-андрагогів: європейський вимір. Професійна і неперервна освіта: польсько-український щорічник. 2017. № 2. С. 107-116.

Тема 3. Психолого-педагогічні особливості навчання здобувачів освіти різного віку

Мета: виявити особливості педагогічної діяльності викладача-андрагога, розкрити функціонально-посадові обов'язки фахівця-андрагога.

Основні поняття: викладач-андрагог, тьютер-андрагог, професійна компетентність.

План:

І. Обговорення теоретичних питань.

1. Психолого-андрагогічна діагностика дорослих, що навчаються.
2. Основні форми навчання дорослих
3. Методи навчання здобувачів різних вікових категорій.
4. Поняття «диференціація» та «індивідуалізація» навчання відповідно до соціальних і особистісних потреб здобувачів освіти.

5. Освітнє середовище, орієнтоване на задоволення потреб та інтересів здобувачів освіти різних вікових категорій

II. Практичний блок

1. Підберіть та опрацюйте літературу з формування позитивної мотивації до навчання у дорослих.
2. Складіть психолого-педагогічну характеристику на дорослого учня системи професійного перенавчання.

III. Завдання для самостійної роботи

1. Складіть анкету, на основі якої можна було б визначити ставлення дорослих до подальшої освіти.

Література:

1. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ПООД НАПН України, 2016. 265 с.
2. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
3. Тимчук Л. Основи андрагогіки. Навчальний посібник. Чернівці : Видавничий дім Родовід, 2014. 244 с.

Тема 4. Специфіка освіти в дорослому віці.

Мета: схарактеризувати вікові та індивідуальні особливості розвитку людини, виявити основні закономірності розвитку дорослих.

Основні поняття: вікова періодизація, закономірності розвитку людини, доросла людина.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Вікові та індивідуальні особливості розвитку людини
2. Дорослість як етап життєвого циклу
3. Періодизація життя дорослої людини

4. Основні психофізичні закономірності розвитку дорослих

5. Кризи розвитку особистості і кризові ситуації

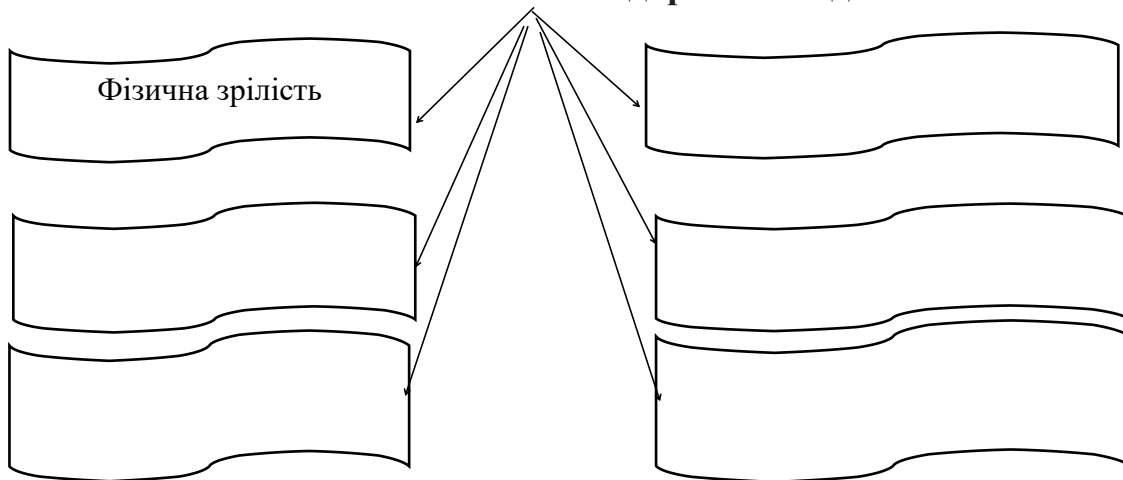
II. Практичний блок.

1. Виявити причини, які зумовлюють навчання дорослих.

2. Розкрити чинник, що стримують прагнення дорослої людини до навчання.

III. Завдання для самостійна робота

Виявіть особливості дорослої людини

Література:

1. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
2. Сігаєва Л.Є. Розвиток освіти дорослих в Україні. Київ : ЕКМО, 2010. 419 с.
3. Тимчук Л. Основи андрагогіки. Навчальний посібник. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2014. 244 с.

Тема 5. Неперервна освіта як фактор розвитку дорослої людини

Мета: виявити сутність неперервної освіти, визначити основні принципи та завдання неперервної освіти.

Основні поняття: освіта, неперервна освіта, освіта впродовж життя.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Сутність і значення неперервної освіти.

2. Мета, завдання неперервної освіти.
3. Основні принципи неперервної освіти.
- 4 Розвиток неперервної освіти в Україні.
5. Освіта дорослих у структурі освіти впродовж життя.

II. Практичний блок

1. Проаналізуйте концептуальні засади розвитку освіти дорослих.
2. У чому полягає нагальна потреба освіти дорослих у сучасних умовах?

III. Завдання для самостійної роботи

Визначити основні завдання нормативно-правового забезпечення освіти дорослих.

Література:

1. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : Львів ДУВС, 2020. 300 с.
2. Прийма, С.М., Іванова, Н.А. Музейна педагогіка: потенціал для розвитку неформальної освіти на Мелітопольщині. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей : зб. матеріалів XIV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О. П. Рудницької [гол. ред. : Г.І.Сотська]. К. : 2017. Талком, 8 (12), С. 243-245.
3. Сидоренко, В.В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти / Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / керівн. авт. кол. Н.В. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

Тема 6. Андрагогічний підхід у підготовці здобувачів фахової передвищої освіти

Мета: проаналізувати специфіку навчання дорослих, виявити андрагогічні аспекти фахової передвищої освіти.

Основні поняття: андрагогічний підхід, фахова освіта, фахова передвища освіта.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Специфіка навчання дорослої людини з урахуванням її віку, освітніх та життєвих потреб.
2. Особливості освітніх технологій у навчанні дорослих
3. Методи інтерактивного навчання в системі освіти дорослих?
4. Основні функції викладача як тьютора-наставника.
5. Андрагогічний потенціал фахової передвищої освіти.

II. Практичний блок

1. Виявити вимоги до професійної атестації кадрів.
2. Навести андрагогічні аспекти підготовки кадрів вищої науково-педагогічної кваліфікації.

III. Завдання для самостійної роботи

Розробити моделі довузівської і вузівської підготовки

Література:

2. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ІПОД НАПН України, 2016. 265 с.
3. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
4. Тимчук Л. Освіта дорослих в Україні: на шляху до інституалізації. Територія успіху. 2017. №1 (4). С. 13–14.
5. Тимчук Л. І. Актуальність і перспективи професії «Андрогог» в Україні. Педагогічний процес: теорія і практика: науковий журнал. 2017. № 4. С. 45-52.

Тема 7. Корпоративна системи навчання дорослих

Мета: розкрити специфіку корпоративного навчання дорослих, охарактеризувати корпоративного навчання

Основні поняття: корпоративне навчання, форми та способи корпоративного навчання

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Корпоративне навчання в системі управління персоналом.
2. Технології формування в організації інформаційно-освітнього середовища.
3. Форми корпоративного навчання персоналу.
4. Способи організації корпоративного навчання персоналу організації.
5. Корпоративне навчання, що базується на використанні тренера компанії, на залученні сторонніх тренінгових компаній, на корпоративне навчання, що базується на створенні корпоративного університету.

Концепція формування розвитку вищого корпусу державної служби. Розробити програму підвищення кваліфікації.

Література:

1. Красношарпа В. В., Буданова, Я. Р. Корпоративні університети у системі професійного навчання та розвитку персоналу. Ефективна економіка, URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2590> (дата звернення 18.06.2017).
2. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ІНПОН НАПН України, 2016. 265 с.
3. Марчук А. В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.

Тема 8. Розвиток освіти дорослих в системі бізнес-шкіл

Мета: проаналізувати навчання дорослих в системі бізнес-шкіл, ознайомитись з європейським досвідом розвитку лідерства.

Основні поняття: освіта дорослих, бізнес-школа, програма розвитку, лідерство.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Види бізнес-шкіл.

2. Корпоративні бізнес-школи зарубіжних і українських підприємств.
3. Організація та технологія проведення програм розвитку лідерства.
4. Концепція формування розвитку вищого корпусу державної служби. Європейський досвід розвитку лідерства.
5. Організація навчання керівників підприємств та державних службовців в Україні.

II. Практичний блок

1. Проаналізувати досвід роботи Школи вищого корпусу державної служби. Підготувати доповідь.
2. Розкрити етапи реалізації Державних програм для керівників місцевих органів виконавчої влади. Підготувати презентацію.

III. Завдання для самостійної роботи

Розробити спеціальні тренінгові програми для державних службовців.

Тема 9. Освіта дорослих у режимі дистанційного навчання

Мета: виявити особливості дистанційного навчання, проаналізувати організаційні моделі дистанційного навчання.

Основні поняття: освіта дорослих, дистанційне навчання, принципи дистанційного навчання дорослих.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Особливості дистанційного навчання
2. Спеціалізоване інформаційно-освітнє середовище під час дистанційного навчання.
3. Переваги дистанційної форми навчання для дорослих.
4. Основні принципи дистанційного навчання.
5. Організаційні моделі дистанційного навчання.

II. Практичний блок

1. Охарактеризуватит головні ознаки дистанційного навчання дорослих.

2. Підготувати дискусію про мету і зміст дистанційної освіти дорослих в сучасних умовах.

III. Завдання для самостійної роботи

Проаналізувати інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео- і аудіотехніка, мультимедійних засобів навчання.

Література:

1. Бабушко С.Р., Соловей Л.С. Освіта дорослих і міжкультурний діалог / С. Р. Бабушко, Л. С. Соловей // Мультидисциплінарні академічні дослідження і глобальні інновації: гуманітарні та соціальні науки: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 липня 2016 р., КНЛУ, ГО МО Центр аналізу і розвитку освіти та науки. С.21-24.
2. Єрмоленко А. Б., Розвиток національного освітнього простору в контексті надбань Теорії поколінь / Єрмоленко А.Б.; Вісник національного університету оборони, № 3, с. 82–87, 2014.
3. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ПООД НАПН України, 2016. 265 с.

Тема 10. Організація навчання дорослих на сучасному рівні

Мета: проаналізувати особливості сучасного навчання дорослих, схарактеризувати сучасні моделі навчання дорослих.

Оснвні поняття: навчання, сучасне навчання, моделі навчання.

План:

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Блочно-модульна організація навчання.
2. Квазіпрофесійне навчання дорослих.
3. Форми навчально-професійної діяльності з розвитку персоналу організації.
4. Моделі контекстного навчання.

5. Комплексні вимоги до навчально-методичних матеріалів, на базі яких організовується контекстне навчання.

II. Практичне завдання

1. Проаналізувати модульні програми та їх властивості.
2. Виявити переваги модульного навчання в системі освіти дорослих.

III. Самостійна робота

Схарактеризувати етапи використання технології “case-study”.

Література:

1. Бабушко С.Р., Соловей Л. С. Навчання дорослих як засіб інтеграції мігрантів : норвезький досвід. Освітологічний дискурс. 2017. Вип. 16(17). С. 132-144.
2. Йохансен Б. Нові навички лідера. Київ : Network Twenty One Ukraine, 2018, 160 с.
3. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими : теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ІПОД НАПН України, 2016. 265 с.

ПРАВИЛА «ГРИ»

Правила щодо відвідування занять та запізень

Відвідування занять є обов'язковим. За активну участь, за виконання практичних завдань нараховуються відповідні бали. Графік відпрацювань складається разом з лектором.

Порядок та умови навчання регламентуються «Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ імені І.І. Мечникова» (poloz-org-osvit-process_2022.pdf). Запізнення не бажані. Семінарські заняття відпрацьовуються (очно). Графік відпрацювань складається разом з лектором.

Академічна доброчесність

Усі письмові роботи (реферат, проєкт, портфоліо), презентації та виступи з доповідями мають бути авторськими, оригінальними.

Регламентується «Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова» (polozhennya-antiplagiat-2021.pdf (onu.edu.ua))

Дедлайн та перескладання

Слід дотримуватися запропонованих у розкладі термінів складання сесії; перескладання відбувається відповідно до «Положення про організацію і проведення контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти ОНУ імені І.І. Мечникова» (http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/poloz-org-kontrol_2022.pdf)

Завдання із самостійної роботи, які подаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються нижче (-1 бал).

Мобільні пристрої

Допускається використання смартфона, планшета або іншого пристрою з доступом до інтернет-мережі під час лекційного заняття у випадках роботи з літературними джерелами та їх обговоренням (визначається лектором).

Поведінка в аудиторії

Ділова та одночасно творчо-емоційна атмосфера, що базується на доброзичливості та довірі. Міжособистісна комунікація.

Педагогічна взаємодія:

- **Співробітництво:** позитивна мотивація, активність, зацікавленість, педагогічний пошук і творчість
- Відкритість новому педагогічному мисленню й конструктивна критика
- Від засвоєння готових форм до розуміння діалектики розвитку педагогічних явищ, процесів і систем, факторів та механізмів, які діють в освіті
- Від орієнтації на «складання іспиту» до отримання задоволення від процесу власного професійно-педагогічного зростання.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

1. Розкрийте поняття «Андрагогіка», «Освіта дорослих», «Навчання впродовж життя».
2. Яка роль андрагогіки в системі педагогічних наук.
3. Обґрунтуйте необхідність виникнення потреби у виокремленні андрагогіки в окрему педагогічну галузь.
4. Назвіть предмет та об'єкт андрагогіки.
5. Яка мета і завдання навчання освіти дорослих.
6. Назвіть форми і методи навчання студентів різних вікових категорій.
7. Розкрийте андрагогічний потенціал фахової передвищої освіти
8. Охарактеризуйте особливості навчання студентів на відповідних курсах у закладах вищої освіти.
9. Обґрунтуйте основні шляхи гуманітаризації сучасної освіти.
10. Які завдання підготовки сучасного фахівця з вищою освітою?
9. У чому полягає роль концепції спільної продуктивної діяльності викладача зі студентами у вирішенні проблеми якості знань?
10. Обґрунтуйте сутність та структуру педагогічної технології.
11. Наведіть класифікацію педагогічних технологій.
12. Розкрийте сутність концепції особистісно-орієнтованого виховання.
13. Наведіть особливості інформаційних технологій навчання.
14. Класифікація сучасних інформаційних технологій.
15. Поняття і сутність інноваційних технологій в освіті.
16. Доведіть ефективність технології "Створення ситуації успіху"
17. Обґрунтуйте сутність технології модульно-розвивального навчання.
18. Визначте особливості технології дистанційного навчання.
19. Розкрийте сутність інтерактивних технологій навчання.
20. Розкрийте компоненти інтерактивних технологій навчання.
21. Обґрунтуйте принципи реалізації інтерактивних технологій навчання.

22. Розкрийте підходи науковців до класифікації інтерактивних технологій навчання.
23. Розкрийте технології, які належать до діалогічно-дискусійних.
24. Розкрийте різні типи діалогу.
25. Обґрунтуйте технології аналізу ситуацій.
26. Розкрийте особливості реалізації технологій проблемного навчання.
27. Вкажіть на позитивні й негативні аспекти впровадження технології тренінгу.
28. У чому ефективність технологій фасилітації?
29. Розкрийте, чим обумовлений вибір технологій фасилітації.
30. Розкрийте види комп'ютерних комунікацій.
31. Які існують використання інформаційно-комунікаційних засобів в освітньому контексті?
32. Розкрийте недоліки телеконференцій.
33. Обґрунтуйте особливості вебінарів.
34. Покажіть переваги електронного мозкового штурму.
35. Назвіть переваги використання гейміфікації у навчальному процесі.
36. Розкрийте основні андрагогічні принципи.
37. Розкрийте правила реалізації андрагогічних принципів в закладах освіти.
38. Схарактеризуйте основні функції навчання дорослих.
39. В чому полягає особливість функцій андрагогіки?
40. Розкрийте психолого-педагогічні особливості навчання здобувачів освіти різного віку.
41. Схарактеризуйте диференціацію та індивідуалізацію навчання відповідно до соціальних і особистісних потреб здобувачів освіти.
42. Специфіка навчання дорослої людини з урахуванням її віку, освітніх та життєвих потреб.
43. Розкрийте особливості освітніх технологій у навчанні дорослих.

44. Назвіть найбільш ефективні методи, форми і засоби андрагогічного навчання, для здійснення якісної підготовки здобувачів фахової освіти.
45. Яку роль відіграють методи інтерактивного навчання в системі освіти дорослих?

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Андрагогіка – наука про теорію, процес і технології освіти дорослих.
2. Професійне навчання дорослих як ефективний засіб адаптації до вимог ринку праці.
3. Методологічні основи андрагогічної діяльності викладача.
4. Антропологізація освітнього процесу.
5. Методологічні проблеми творчого розвитку дорослих.
6. Неформальна освіта дорослих: методологічний аспект.
7. Нова освітня парадигма – вимога ХХІ століття.
8. Проблема мети навчання і розвитку в освіті дорослих.
9. Філософські проблеми андрагогіки.
10. Неперервна освіта як фактор розвитку дорослої людини.
11. Освіта як фактор соціалізації дорослих.
12. Освіта дорослих: нові можливості.
13. Технології навчання дорослих.
14. Потреби дорослих в освітніх послугах.
15. Психолого-педагогічні основи освіти дорослих.
16. Життєві орієнтації і освіта людей похилого віку.
17. Особливості дорослих учнів.
18. Психологічний контекст освіти дорослих.
19. Самоосвіта дорослих як умова соціальної адаптації, професійного самовдосконалення і духовного розвитку особистості.
20. Дозвіллєві форми освіти дорослих.
21. Ціннісні орієнтації дорослих в освіті.
22. Комунікативна культура андрагога.
23. Комунікація як важливий фактор в освіті дорослих.
24. Роль характеру взаємовідносин дорослих в освітньому процесі.
25. Інформаційні технології в освіті дорослих.
26. Дистанційне навчання як адаптивна технологія освіти дорослих.

27. Організація розвивального середовища у процесі навчання дорослих.
28. Роль нових інформаційних технологій в освіті дорослих.
29. Місце і значення життєвого досвіду в освітньому процесі.
- 30.** Освіта дорослих в епоху глобалізації.

Загальні вимоги до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.
- Послідовність – логічна.
- Формат сторінок – А4.
- Шрифт та розмір – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – полуторний.
- Обсяг реферату: 10-20 сторінок
- Поля: ліве поле – 20 мм, праве – 20 мм, верхнє і нижнє – 20 мм (або 25 мм і 20 мм відповідно, в залежності від умов навчального закладу).
- Простий план – 3-4 пункти.
- Список джерел – 10-15 найменувань (джерела з 2015 р.)
- Заголовки розділів пишуться – **ВЕЛИКИМИ** літерами.
- Заголовки підрозділів пишуться – Маленькими літерами (крім першої).

ТЕЗАУРУС

Адаптація – процес активного пристосування індивіда до умов життєдіяльності. Здатність дорослої людини адаптуватися до швидких змін соціального середовища, яка визначається рівнем її особистісного рівня, зокрема змістом її розвитку, рівнем розуміння життя, умінням діяти відповідно до ситуації.

Адаптуюча освіта – програми і курси, зорієнтовані на формування комплексу здібностей, необхідного для того, щоб індивід міг комфортно жити й ефективно діяти у нових для нього соціальних умовах. Одне з найважливіших завдань — підтримка професійної та інших видів компетентності працівника на рівні вимог трудової ситуації.

Адекватність системи освіти – її відповідність сучасним вимогам життя і тенденціям його розвитку.

Активізація населення – стосовно освіти дорослих термін означає діяльність різних служб і організацій, спрямовану на роз'яснення людям ролі і значення систематичної навчальної діяльності як фактора, що реально сприяє більш повному задоволенню їх власних потреб та інтересів.

Активна грамотність – грамотність як соціальний феномен, тобто здатність індивіда ефективно застосовувати засвоєне під час процесу навчання у практичній діяльності для реалізації власних інтересів та інтересів суспільства.

Активні методи навчання – методи, що стимулюють пізнавальну діяльність учнів. Будуються на діалозі, який передбачає вільний обмін думками про шляхи вирішення тієї чи іншої проблеми. До найбільш характерних належать: бесіда, диспут, тематичні семінари, ділові ігри, тренінги.

Андрогогіка – розділ теорії навчання, який вивчає специфічні закономірності засвоєння знань, умінь та навичок дорослим суб'єктом навчальної діяльності, а також особливості керівництва останньою з боку професійного педагога.

Базова підготовка – рівень професійної і соціальної кваліфікації, досягнутий у системі шкільної та вузівської освіти і прийнятий як база відліку при її підвищенні у системі освіти дорослих.

Види грамотності – специфічні форми її прояву, які виділяються з урахуванням особливостей різних видів соціальної діяльності людини. Основні з них: технологічна, економічна, політична, правова, соціально-комунікативна, загальнокультурна, гностична.

Гностична грамотність – уміння правильно і продуктивно навчатися, поглиблювати розуміння життя на основі інтеграції теоретичного знання і соціального досвіду.

Готовність до продовження освіти – стан вмотивованої налаштованості до відновлення навчання у дорослому віці. Термін означає сукупність особистісних якостей, які передбачають два основні компоненти: а) прагнення розширити діапазон сприйняття життя і поглибити його розуміння; б) прагнення розвинути вміння і навички систематичної навчальної діяльності.

Готовність до самоосвіти – комплекс навичок і здібностей самостійно знаходити відповіді на актуальні питання життя. Включає вміння співвідносити світ знань і світ реалій і уміння добре орієнтуватися в різних джерелах інформації.

Дистанційна освіта – міжнародний термін, який перекладається іноді як «освіта на відстані»; означає цілеспрямоване і методично організоване управління навчально-пізнавальною діяльністю і розвитком осіб, які знаходяться далеко від освітнього закладу і тому не можуть вступати у постійний контакт з його педагогічним персоналом. Практикується у двох формах, які часто комбінуються: а) через листування, під час якого педагог коректує і контролює засвоєння програми; б) через засоби масової комунікації – лекції та інструкції, індивідуальні консультації. Дистанційні технології використовуються як у формальній, так і неформальній освіті.

Додаткова освіта – освіта, мета і завдання якої не передбачені планом навчального закладу, але мають важливе значення для розвитку людини як особистості, для її життя в суспільстві, відповідають її нахилам та інтересам. Це можуть бути різноманітні курси у самому навчальному закладі, а також різні види неформальної та інформальної освіти.

Інновація – процес часткових змін, які ведуть до модернізації якихось окремо взятих завдань освіти чи засобів і способів їх досягнення. Інновація часто виражається в адаптації конкретної освітньої ситуації до змін, які відбуваються в самій системі освіти чи в житті суспільства.

Інструктор навчання дорослих – особа, яка відповідає за практичну частину професійної підготовки і здійснює керівництво процесом формування умінь та навичок.

Інформальна освіта – процес формування і збагачення установок, засвоєння нових знань і вмінь, який проходить поза рамками системи освіти як спеціального соціального інституту, тобто в ході повсякденної життєдіяльності людини – через спілкування, читання, відвідування закладів культури, навчання на власному досвіді та досвіді інших. Не має атрибутів педагогічної форми. Префікс «ін-» вжитий у значенні «без».

Кваліфікація – міра освоєння професії чи спеціальності, яка характеризується ступенем готовності її носія до виконання завдань певного рівня складності. У більш широкому вжитку термін означає готовність суб'єкта до успішного вирішення проблем і виконання завдань, пов'язаних з тим чи іншим видом діяльності, і в цьому значенні близький до значення понять “компетентність” і “грамотність”.

Компетентність – загальний оціний термін, який означає здатність до діяльності «зі знанням справи». Зазвичай вживається стосовно осіб певного соціально-професійного статусу, характеризуючи міру відповідності їх розуміння, знань і вмінь реальному рівню складності виконуваних ними завдань.

Методична грамотність – здатність суб'єкта пізнавальної чи практичної діяльності здійснювати дослідницькі дії, знаходити адекватні підходи й оптимальні шляхи вирішення проблем і проблемних ситуацій. Ґрунтується на активному оволодінні прийомами, способами і методами, які використовуються у науковому дослідженні.

Неперервна освіта – стадійний і цілісний за своїми елементами процес, який триває впродовж усього життя і забезпечує поступовий розвиток творчого потенціалу особистості і всебічне збагачення її духовного світу. Його основні етапи: а) навчання, виховання і розвиток людини, що передують її вступу до самостійного життя; б) навчальна діяльність у період дорослого життя, яка поєднується з різними видами практичної діяльності – освіта дорослих.

Неформальна освіта – програми і курси, завершення яких не супроводжується отриманням сертифіката, який дав би право займатися професійною діяльністю за їх профілем. Неформальна освіта зазвичай пов'язана із заняттями за інтересами, захопленнями в якійсь галузі науки чи мистецтва, прагненнями розширити кругозір чи оволодіти знаннями й уміннями, необхідними у побуті і сфері особистісного спілкування.

Освіта дорослих – складова системи освіти, її відносно відокремлений підрозділ, основним завданням якого є сприяння всебічному розвитку людини в період її самостійного життя.

Освіченість – особистісна якість, яка характеризує людину тією мірою, якою вона засвоїла і перетворила у своє надбання суспільний досвід, перш за все, досягнення науки і культури. Суттєвими є два параметри: а) кількісний обсяг знань, їх всебічність, діапазон обізнаності; б) якісний – глибина розуміння життя, здатність самостійно аналізувати його явища і процеси. Поняття не передбачає здатність до практичного застосування наявного у людини інтелектуального потенціалу, але і не виключає її.

Загальнокультурна грамотність – оволодіння знаннями у галузі природничих, суспільних і гуманітарних наук, а також з історії і сучасної

художньої культури; розуміння мови науки і культури й уміння користуватися нею при засвоєнні і поясненні явищ і процесів, які відбуваються у природі і суспільстві.

Підвищення кваліфікації – навчальна діяльність, спрямована на формування готовності працівника до виконання більш складних трудових функцій. Передбачає засвоєння нових загальнотеоретичних і спеціальних знань, розширення спектру вмінь і навичок, розуміння зв'язку між наукою і технологією.

Принципи освіти дорослих – базові фундаментальні ідеї і теоретичні положення, які визначають підходи до її організації в цілому, а також у діяльності окремих підрозділів і закладів. Поділяють на три категорії: а) соціально-політичні, ті що виражають ставлення суспільства та його владних структур до навчальної діяльності дорослого населення, визначають ідеологію та державну політику в цій галузі; б) організаційні, ті що зумовлюють загальні підходи до конструювання системи її закладів; в) дидактичні, які лежать в основі формування освітніх програм і вибору технологій їх реалізації.

Самоосвіта – самостійна пізнавальна діяльність, ініційована самим суб'єктом за власною чи розробленою за чиеюсь допомогою програмою. Зорієнтована на задоволення пізнавального інтересу чи прагнення чогось навчитися, засвоїти новий вид діяльності.

Система підвищення кваліфікації – діючі на регулярній основі заклади діяльності, яких спрямована на періодичне професійне навчання працівників різних спеціальностей та кваліфікаційних рангів.

Тьютор – педагог, який здійснює загальне керівництво самостійною позааудиторною роботою учнів. Тьюторство практикується у закладах, де велике значення надається навчанню за індивідуальними планами і самостійній роботі з джерелами інформації.

Формальна освіта – програма чи курс, після завершення яких людина має право займатися професійною діяльністю за профілем пройденого курсу, займати більш високу посаду, вступати до навчальних закладів вищого рангу.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Марчук А.В. Андрагогіка : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 300 с.
2. Посібник для тренерів неформальної освіти. Ідеї. Натхнення. Рішення. Київ : Інша освіта, 2015. 103 с.
3. Лук'янова Л. Б. Підготовка педагогічного персоналу для роботи з дорослими: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Київ : ІПОД НАПН України, 2016. 265 с.
4. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М. П. Вовк, Г. І. Сотська, Н. О. Філіпчук, Ю. В. Грищенко, С. О. Соломаха, Л. Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. Київ : Талком, 2019. 320 с.

Додаткова

1. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.09.2018
2. Нагорна Н.В., Андрагогічна модель навчання в системі професійно-педагогічної освіти дорослих. *Актуальні питання у сучасній науці* (Серія Історія, Педагогіка, Право, Економіка, Державне управління, Техніка), Київ : 2022. № 1(1) С. 397-408.
3. Нагорна Н.В. Роль викладачів-андрагогів у навчанні дорослих. Чинники актуалізації проблеми освіти дорослих в Україні та світі в умовах розвитку інформаційного суспільства: Збірник матеріалів 74-ї науково-практичної конференції викладачів ОНУ імені І. І. Мечникова та здобувачів вищої освіти рівні магістр спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки/ під наук. ред. проф. О. С. Цокур. Одеса : ФОП Бондаренко М О., 2019. С. 24-27.
3. Сігаєва Л. Є. Обґрунтування етапів розвитку освіти дорослих в Україні у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. URL : http://lib.iitta.gov.ua/6949/1/Обґрунтування_етапів_розвитку_освіти.pdf

4. Сігаєва Л. Є. Характеристика структури освіти дорослих в сучасній Україні. Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. 2011. Випуск 59. С.38-42.
5. Якою має бути політика навчання дорослих в Україні? Аналітичний звіт. / Р. Колишко, О. Лазоренко. Київ : Проект «Громадянська синергія», 2018. 52 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.web.net> Всесвітня рада освіти дорослих (ICAE)
2. <http://www.unesco.org/uil> Інститут неперервної освіти ЮНЕСКО (UNESCO Institute for Lifelong Learning)
3. <http://www.eaea.org> Європейська асоціація освіти дорослих (ЕАЕА - European Association for the Education of Adults)
4. <http://www.unibamberg.de/fileadmin/andragogik/08/andragogik/iscae/home.ht> Міжнародне товариство порівняльних досліджень в освіті дорослих (ISCAE - International Society for Comparative Adult Education)
5. <http://nbuv.gov.ua/> Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
6. <http://www.dnpb.gov.ua/> Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського
7. <http://www.osvita.org.ua/> Освітній портал – освіта в Україні, освіта за кордоном.
8. <http://politics.ellib.org.ua/pages-1105.html>
9. <https://studfile.net/preview/5642234/page:2/>
10. https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/%D0%B5%D0%BD%D0%BF%20%D1%80%D1%83%D0%B4%D1%8C/page19.html
11. <http://eprints.zu.edu.ua/1217/1/67.pdf>

Навчальне видання

АНДРАГОГІКА

Електроні методичні рекомендації
до семінарських занять
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Електронне практичне видання

Укладачі:

Нагорна Наталія Володимирівна
Павлова Валерія Валеріївна

Шрифт Times New Roman.

Системні вимоги:

операційна система сумісна з програмним забезпеченням
для читання файлів формату PDF.

Обсяг даних 0,4 МБ.

Оригінал макет виготовлено в авторській редакції

Кафедра соціальної роботи
Факультет психології та соціальної роботи
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
вул. Дворянська, 2, м. Одеса, 65082
social-work@onu.edu.ua